

TRẦN QUANG KHÁNH

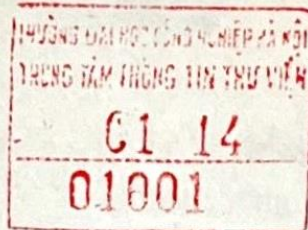
VẬN HÀNH

HỆ THỐNG ĐIỆN

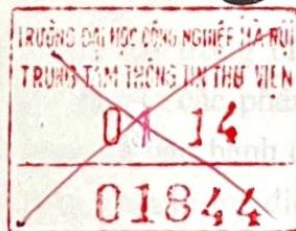
NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT

Trần Quang Khánh

VẬN HÀNH

Hệ thống điện

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT
HÀ NỘI - 2009

Chương I

ĐẠI CƯƠNG VỀ VẬN HÀNH HỆ THỐNG ĐIỆN

Mở đầu

1.1. Khái niệm chung

Vận hành hệ thống điện (VHTE) là tập hợp các thao tác nhằm duy trì chế độ làm

Vận hành hợp lý các thiết bị nói riêng và hệ thống điện nói chung, không những nâng cao khả năng sử dụng và kéo dài tuổi thọ của chúng mà còn cho phép nâng cao hiệu quả kinh tế của toàn bộ hệ thống. Vì vậy những kiến thức cơ bản về vận hành hệ thống điện hết sức cần thiết đối với các kỹ sư, cán bộ trong ngành điện, đặc biệt là các cán bộ làm việc trong lĩnh vực phân phối và truyền tải điện năng. Tuy nhiên, những tài liệu học tập và tham khảo về vấn đề này hầu như chỉ dừng lại ở các văn bản hướng dẫn, các quy trình sử dụng thiết bị vv. Cuốn giáo trình “**Vận hành hệ thống điện**” được biên soạn với mong muốn tạo điều kiện thuận lợi cho quá trình giảng dạy, nghiên cứu và học tập trong các trường đại học và cao đẳng cũng như các đơn vị sản xuất có liên quan.

Nội dung của cuốn sách được trình bày trong 11 chương: ba chương đầu, giới thiệu những vấn đề chung và đặc điểm kết cấu của các phần tử hệ thống điện; ba chương tiếp theo, giới thiệu những vấn đề quan trọng về vận hành cải thiện chế độ hệ thống điện, như chế độ làm việc kinh tế của hệ thống điện, chất lượng điện và độ tin cậy cung cấp điện; năm chương cuối, giới thiệu các thao tác vận hành cụ thể trong nhà máy điện, trạm biến áp, đường dây truyền tải điện và phân phối điện năng, mạch thứ cấp và trạm phát diesel. Phần lý thuyết của mỗi chương được trình bày một cách cô đọng, dễ hiểu. Phần lớn các vấn đề được minh họa bởi các ví dụ cụ thể. Trong quá trình biên soạn giáo trình này chúng tôi đã tham khảo các quy trình vận hành thiết bị của nhiều cơ sở sản xuất và các công ty điện lực với mong muốn cập nhật kịp thời những thông tin mới nhất trong lĩnh vực vận hành thiết bị điện. Tuy nhiên, trong khuôn khổ của chương trình chúng tôi chưa thể đáp ứng được đầy đủ và trọn vẹn những điều cần thiết. Do trình độ có hạn, chắc chắn không thể tránh được những sai sót, chúng tôi rất mong được bạn đọc lượng thứ và đóng góp ý kiến nhận xét để giáo trình ngày càng được hoàn thiện hơn.

Tác giả

MỤC LỤC

	Trang
Mở đầu	3
Chương 1. Đại cương về hệ thống điện	5
1.1 Khái niệm chung	5
1.2 Các chế độ của hệ thống điện và tính kinh tế của nó	7
1.3 Nhiệm vụ vận hành hệ thống điện	8
1.4 Điều độ và sơ đồ tổ chức hoạt động vận hành hệ thống điện	10
1.5 Thủ tục thực hiện công việc vận hành thiết bị điện	23
Chương 2. Chế độ nhiệt của thiết bị điện	27
2.1 Đại cương	27
2.2 Động học biến đổi nhiệt độ trong thiết bị điện	27
2.3 Tuổi thọ của thiết bị điện	30
2.4 Chế độ nhiệt của máy biến áp	36
2.5 Chế độ nhiệt của máy phát điện	43
2.6 Chế độ nhiệt của động cơ điện	43
2.7 Sự đốt nóng tiếp điểm	45
2.8 Đo nhiệt độ của thiết bị điện	45
2.9 Ví dụ và bài tập	50
Chương 3. Đặc điểm kết cấu của các phần tử chính của HTĐ	59
3.1 Tuabin	59
3.2 Máy phát điện	65
3.3 Máy biến áp điện lực	80
3.4 Động cơ không đồng bộ 3 pha	93
Chương 4. Chế độ làm việc kinh tế của hệ thống điện	97
4.1 Đại cương	97
4.2 Đặc tính kinh tế của các tổ máy phát và nhà máy điện	98
4.3 Sự phân bố tối ưu công suất tối ưu giữa các tổ máy phát	99
4.4 Phân bố công suất tối ưu giữa các nhà máy điện	102
4.5 Thành phần tối ưu của các tổ máy phát	105
4.6 Xác định cơ cấu tối ưu của trạm biến áp	106
4.7 Các biện pháp cải thiện chế độ làm việc của HTĐ.	107
4.8 Ví dụ và bài tập	109
Chương 5. Điều chỉnh chất lượng điện	121
5.1 Đại cương	121
5.2 Điều chỉnh tần số	127
5.3 Điều chỉnh điện áp trong hệ thống điện	133

5.4	Ví dụ và bài tập	137
	Chương 6. Nâng cao độ tin cậy của hệ thống điện	147
6.1	Đại cương về độ tin cậy cung cấp điện	147
6.2	Trạng thái và hỏng hóc của hệ thống điện	150
6.3	Công tác vận hành đảm bảo độ tin cậy cung cấp điện	152
6.4	Sự cố hệ thống và các biện pháp phòng ngừa	153
6.5	Xác định xác suất thiếu hụt công suất	155
6.6	Các giải pháp nâng cao độ tin cậy	157
6.7	Ví dụ và bài tập	166
	Chương 7. Vận hành nhà máy điện	177
7.1	Công tác thử nghiệm và kiểm tra máy phát điện	177
7.2	Khởi động tổ máy phát và khởi	185
7.3	Hoà máy phát vào mạng	190
7.4	Giám sát và theo dõi quá trình làm việc của máy phát điện	193
7.5	Chuyển đổi chế độ làm việc của máy phát	194
7.6	Các thao tác loại trừ sự cố trong nhà máy điện	195
7.7	Thao tác dừng tổ máy phát	204
7.8	Sửa chữa máy điện	205
7.9.	Sảy máy phát điện	215
7.10	Ví dụ và bài tập	221
	Chương 8. Vận hành trạm biến áp	227
8.1	Đại cương	227
8.2	Công tác kiểm tra máy biến áp	229
8.3	Thao tác vận hành trạm biến áp	235
8.4	Vận hành trạm biến áp ở chế độ không bình thường	242
8.5	Quản lý dầu biến thế	247
8.6	Sảy máy biến áp	249
8.7	Thao tác chuyển đổi sơ đồ trong trạm biến áp	256
8.8	Vận hành các thiết bị phân phối	260
8.9	Ví dụ và bài tập	266
	Chương 9. Vận hành đường dây	273
9.1	Thủ tục vận hành đường dây	273
9.2	Quản lý vận hành đường dây trên không	276
9.3	Quản lý đường dây cáp	281
9.4	Các phương pháp định vị sự cố trong mạng điện	284
9.5	Phương pháp xác định vị trí của đường dây cáp ngầm	289
9.6	Ví dụ và bài tập	292
	Chương 10. Vận hành các thiết bị điện mạch thứ cấp	297
10.1	Các thiết bị cơ bản của mạch điện thứ cấp	297

10.2	Tài liệu kỹ thuật và thao tác cơ bản	301
10.3	Bảo dưỡng thiết bị bảo vệ role, tự động điều khiển và đo lường	303
10.4	Quản lý vận hành tủ ắc quy	303
	Chương 11. Vận hành trạm phát điện diesel	311
11.1	Đại cương	311
11.2	Một số yêu cầu đối với trạm phát điện diesel	312
11.3	Các thao tác khởi động, vận hành và dừng động cơ diesel	313
11.4	Công tác kiểm tra, giám sát tổng thể và bảo trì	316
11.5	Sự cố và biện pháp xử lý	319
	Đáp số	323
	Tài liệu tham khảo	327
	Phụ lục	329
	Mục lục	335

Chịu trách nhiệm xuất bản: TS. Phạm Văn Điền
 Biên tập: ThS. Nguyễn Huy Tiến
 Trình bày bìa: Xuân Dũng

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT
 70 Trần Hưng Đạo, Hà Nội

In 700 cuốn khổ 19 x 27cm, tại Xưởng in NXB Văn hóa Dân tộc.
 Số đăng ký kế hoạch XB: 209 – 2009/CXB/459 – 10/KHKT, ngày 18/3/2009.
 Quyết định XB số: 245/QĐXB – NXB/KHKT, ký ngày 13/3/2009.
 In xong và nộp lưu chiểu quý III năm 2009.